

İsmail Suphi Soysallıoğlu (1884 –1967)

Yazar ve öğretmen. Birinci dönem Burdur milletvekili. Gümrük Müdürü olan babasının memuriyeti nedeniyle eğitimini İstanbul, Edirne ve Rodos'ta sürdürdü. Eğitiminin ardından Adliye Nezareti Ceza İşleri Kalemi'nde göreve başladı. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra *Servet-i Fünun* dergisinde ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yayın organı olan *Şûra-yı Ümmet* gazetesinde sürekli yazılar yazmaya başladı. Daha sonra, *Servet-i Fünun* dergisi ile *İkdam* gazetesinde başyazarlık ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1912 yılında gazetecilikten ayrılarak, Mercan ve Vefa İdadilerinde öğretmenliğe başladı. 1917 yılında yeniden gazeteciliğe döndü. *Âti* ve *Söz* gazetelerinde milliyetçi yazılar yazdı. Mütareke döneminde siyasî faaliyetlere ağırlık verdi. Önce Sulh ve Selâmet Fırkası'nda faaliyet gösterdi. 1919 yılının Mayıs ayında, aralarında Cami Bey, Bekir Sami Bey, Abdülhak Şinasi Bey, Asaf Muammer Bey, Süleyman Nüzhet Bey, Muammer Rifkı Bey'in de bulunduğu bir grup aydınla birlikte Millî Ahrar Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. İstanbul'un işgali üzerine Anadolu'ya geçti ve Mustafa Kemal Paşa'nın isteği ile bir süre *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinin başyazarlığını üstlendi. TBMM'nin açılmasından sonra, İngiliz işgali nedeniyle dağılan son Osmanlı Meclis-i Mebusanının çeşitli nedenlerle boşalan üyeliklerinin doldurulması amacıyla yapılan seçimlerde, Burdur Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti bünyesinde oluşturulan bir heyet tarafından 17 Mayıs 1920 tarihinde Mehmet Akif (Ersoy) Bey, Ali Ulvi Bey ve Feyyaz Bey ile birlikte milletvekilliğine seçildi. Böylece, Birinci Dönem Büyük Millet Meclisi'nde Burdur milletvekili olarak görev yaptı. Meclis'te Dışişleri, İktisat ve Bayındırlık komisyonlarında çalıştı; Dışişleri Komisyonu'nun kâtipliğini yaptı. 1920 yılının yaz aylarında Şeyhülislâm fetvasından etkilenerek Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ayaklanan halkı aydınlatmak için kurulan İrşat Heyetleri'nde yer aldı. Bulunduğu heyette onunla birlikte Tefvik Rüştü (Aras) Bey ve Hoca Âlim Efendi de görev yapıyordu. 1920 yılının sonbahar aylarında, Teşkilât-ı Esasiye Komisyonu Raportörü olarak, anayasanın hazırlanması çalışmalarına aktif olarak katıldı. Bu dönemde "meslekî temsilcilik" ilkesini savunan milletvekilleriyle birlikte hareket etti. Meslekî temsilcilik, ikinci Meşrutiyetin ilanından Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar geçen dönemde (1908-1925) siyasal düşünce tarihimizde yer almış bir siyasal sistem modelidir. Temelde "halkçılık" düşüncesine dayanır. 1908 yılında büyük umutlarla kurulmaya çalışılan parlamenter sistemin bünyesinde barındırdığı çarpıklıklara tepki olarak gelişmiştir. Meslekî temsilcilik düşüncesi, Ziya Gökalp tarafından ayrıntılı olarak işlenmiştir. Birinci Büyük Millet Meclisi'nde "Kör" lakaplı İhsan (İloğlu) Bey'in öncülük ettiği bir grup milletvekili bu sistemi hararetle savunmuşlardır. Bunlar arasında Kara Kemal Bey, Memduh Şevket (Esendal) Bey, Muhittin (Birgen) Bey, Yunus Nadi (Abalıoğlu) Bey, Nail Bey, Sadık Vicdani Bey, Mahmut Esat (Bozkurt) Bey, Süleyman Sırrı Bey, Yusuf Ziya Bey, Dr. Abidin Nesimi Bey, Mehmet Şükrü Bey, Fevzi Bey ve Ragıp Bey ile birlikte İsmail Suphi (Soysallıoğlu) Bey de vardı. Mustafa Kemal Paşa tarafından 18 Eylül 1920'de Meclis'e sunulan ve 18 Kasım 1920 tarihinden başlayarak "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu Lâyihası" adıyla Genel Kurul'a sevk edilen "Halkçılık Programı"nın görüşülmesi sırasında meslekî temsilcilik yandaşları, seçim sisteminin tek dereceli olarak ve meslekî temsil esasına göre yapılmasını sağlamak için büyük çaba harcamışlardır. Bu süreçte en coşkulu konuşmaları yapanlardan birisi de İsmail Suphi (Soysallıoğlu) Bey'dir. Meslekî temsilcilik yandaşlarının önerdikleri sistem, parlamenter sistem ve çok partili demokrasiye kesin olarak karşıydı. Çünkü onlara göre çok partili demokrasi, politikacılığı meslek edinmiş bir küçük azınlığın -sözde ulus adına- ellerine geçirdikleri yönetimi, kişi ve zümre ihtiraslarının tatmininde bir araç olarak kullanmalarına olanak sağlayan bir rejimdi. Bu nedenle çok partili demokrasiler gerçek halk iradesini yansıtamazdı; merkeziyetçi / bürokratik devlet aygıtı süreç içinde halka yabancılaşmıştı. Ancak Meslekî temsilcilik yandaşlarının önerileri Meclis Genel Kurulu'nda kabul görmeyecektir. İsmail Suphi (Soysallıoğlu) Bey, 1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu ile ilgili görüşmelerin başlamasından hemen önce Meclis'te oluşan "Tesanüt Grubu"nun kurucuları arasında yer almıştır. 13 Kasım 1920

tarihinde oluşturulan grubun başkanlığına Yusuf İzzet Paşa, kâtipliğine ise İsmail Suphi (Soysallıoğlu) Bey getirildiler. Grubun hükümetle ilişkilerini Mazhar Müfit Bey yürütecekti. 11 Ekim 1920'deki gizli birleşimde okunan Meclis Başkanlığı yazısıyla, Tevfik Rüştü (Aras) Bey, Besim Atalay Bey ve Fuat Bey ile birlikte Sovyet sınırları içinde bulunan Türk kökenli ülkelerde bilimsel incelemeler yapmak, özellikle de savaş sonunda Rusya'nın çeşitli yerlerine dağılmış olan tutsak askerlerin anayurda dönmelerini sağlamakla görevlendirildi. Bu görevi başarıyla yerine getirdi. Ardından vazife-i mahsusa (özel görev) ile Özbekler Tekkesi Şeyhi Ata Efendi'yi de yanına alarak Türkistan'a gitti. Görevi, Türkistan'da ulusal birliğin kurulması amacıyla Türk halkları arasında arabuluculuk yapmaktı. Türkistan'da ulusal birliğin sağlanması, bölgede siyasal birliğin gerçekleşebilmesi için zorunlu bir ön-koşuldu. Moskova üzerinden Türkistan'a giden heyet, 1921 yılı Temmuz ayı sonlarında Buhara'ya vardı. İsmail Suphi (Soysallıoğlu) Bey, 30 Temmuz 1921 tarihinde "siyasi ve içtimai ilmiyal" adıyla bir bildiri yayımladı. 72 maddelik bu bildiri de siyasal, askeri, ekonomik alanlarla ve eğitim, sağlık din/ahlâk konularıyla ilgili kurallar yer alıyordu. Zeki Velidi Togan'ın başkanlığını yaptığı Türkistan Millî Birliği genişletilerek, Millî İttihat Fırkası'na dönüştürüldü. Fırka'nın başına Zeki Velidi Togan getirildi. Ancak bir süre sonra Moskova yönetiminin yoğun baskıları karşısında, Millî İttihat Fırkası kapatılacak ve yöneticileri de Türkistan'ı terk etmek zorunda kalacaklardır. İsmail Suphi Soysallıoğlu, ikinci dönem milletvekilliği seçimlerinde aday olmayarak siyasetten uzaklaşmayı yeğledi. Uzun süre çiftçilikle uğraştı. 1946 yılında gazeteciliğe geri dönerek *Tasvir-i Efkâr* gazetesinde ve diğer bazı gazetelerde siyaset ve iktisat üzerine yazılar yazdı. 1947'den 1963'e kadar Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi ve Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi'nde yöneticilik yaptı. 25 Kasım 1967'de İstanbul'da öldü. Evli ve üç çocuk babasıydı.

İhsan Şerif KAYMAZ

KAYNAKÇA

T.B.M.M. Arşivi, Türk Parlamento Tarihi; T.B.M.M. I. Dönem, 1923-1927, Der. Kâzım Öztürk ve Türk Parlamento Tarihi Araştırma Grubu, C.III, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara t.y. [1993].

17/05/2022 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ismail-suphi-soysallioğlu-1884-1967/?pdf=3575> adresinden erişilmiştir